

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาอาชีพ

ณัฐกร สุขสม กาญจนา เกรียงศรี อมรชัย ตันติเมธ และวิทยา จันทรศิลา

The Participatory Administration Model of Sub-District Administration Organizations in Thailand for Career Development Training

Nathakorn Suksom, Kanjana Ngaorungsri, Amornchai tantimes
and Vithaya jansila

สาขา การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
Major Educational Administrations Faculty of Education Naresuan University, Muang, Phitsanulok 65000, Thailand
Corresponding Author: Prasong 2513 @yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ 2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ 3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

วิธีการดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1) การศึกษาสภาพการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 347 คน และโดยการใช้แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน ขั้นตอนที่ 2) การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion)จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ขั้นตอนที่ 3) การประเมินความเป็นไปได้ในการนำใช้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยการใช้แบบประเมินความเป็นไปได้จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 347 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินการ การบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ พบว่า การมีส่วนร่วมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลมี 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ พบว่า มีจำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการให้รางวัล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study general participatory processes for participatory administration of Sub-district Administration Organizations of Thailand for career development training 2) to form a model for participatory administration of Sub-district Administration Organizations of Thailand for career development training 3) to evaluate the model of participatory administration of Sub-district Administration Organizations of Thailand for career development training.

The research procedures are categorized into the following three steps:

1) To study of general participatory processes for participatory administration of Sub-district Administration Organizations of Thailand involving career development training by using questionnaires with three-hundred and forty seven samples of Sub-district Admonitions Organizations in the Lower north of Thailand, and using Semi-Structured Interviews with ten executives of Sub-district Admonitions Organizations in the Lower north of Thailand 2) To form a model for participatory administration of Sub-district Administration Organizations of Thailand involving career development training by using focus group discussions with seven experts and 3) To evaluate a model for participatory administration of Sub-district Administration Organizations of Thailand involving career development training in aspects regarding of possibility by using questionnaires with three-hundred and forty seven samples of Sub-district Admonitions Organizations in the Lower north of Thailand.

The research finding were as follows ;

1. The study of general participatory processes for participatory administration of Sub-district Administration Organizations of Thailand to career development training consisted of four categories ; 1) making participation 2) planning participation 3) implementing participation and 4) evaluating participation.

2. The model formation for participatory administration of Sub-district Administration Organizations of Thailand to career development training consisted of five categories ; 1) planning participation 2) implementing participation 3) evaluating participation 4) rewarding participation that were appropriate at a highest level and 5) data collecting participation was appropriate at a high level.

3. The Evaluation on model application to career development training of Sub-district Administration Organizations was possible at the high level.

Key words: *Participatory Administration*, Sub-district Administration Organizations , *Career Development Training*

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่ผลของการพัฒนาดังกล่าวก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างรายได้ของกลุ่มต่างๆในสังคมมากขึ้นโดยเฉพาะรายได้ของคนจนในชนบทกับคนรวยในเมืองถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) จะมุ่งสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและ แก้ปัญหาการกระจายรายได้ เพื่อลดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยให้น้อยลงก็ตามแต่ผลที่ออกมากลับไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้กลับยิ่งทิ้งห่างออกไปทุกที เป็นเหตุให้ประชาชนในชนบทโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานอพยพและทิ้งถิ่นฐานเข้ามาหางานทำในเมือง เพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของตนและครอบครัวให้สูงขึ้น แต่เนื่องจากประชาชนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาขาดทักษะในการประกอบอาชีพเป็นแรงงานไร้ฝีมือเมื่อเข้ามาประกอบอาชีพในเมืองก็จะได้รับค่าจ้างแรงงานต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของตนและครอบครัวได้จาก

สภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ชาวชนบทไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควรการพัฒนาและช่วยเหลือประชาชนในชนบทเป็นภารกิจหลักของนักพัฒนาการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้การศึกษาด้านอาชีพสัมมาชีพในชุมชนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารหรือในพื้นที่ที่ประสบปัญหาด้านความมั่นคงซึ่งได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงานของทางภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนและตามอัธยาศัยเพื่อการพัฒนาอาชีพของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพและมีรายได้และยังเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนสืบต่อไป

ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจัดโครงสร้างและระบบงานสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่ค่อยเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตน การตัดสินใจโครงการต่างๆและการบริหารงานบุคคลจะอยู่ที่กำนัน ซึ่งเป็นประธานองค์การบริหารส่วนตำบลตามบทเฉพาะกาล การบริหารการคลัง และงบประมาณ การจัดทำโครงการพัฒนา ส่วนใหญ่เน้นโครงสร้างพื้นฐาน แทบจะไม่มีโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้านอื่นๆเลย ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาตำบล (สถาบันดำรงราชานุภาพ. 2539: หน้า 11)

แสดงให้เห็นว่าบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการบริหารการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ เพื่อพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎรในตำบล เกิดสภาพปัญหาขึ้น ที่จะต้องหาแนวทางแก้ไข เนื่องจาก การดำรงชีวิตของประชาชนในชนบทปัจจุบันต่างก็ประสบปัญหาความไม่รู้ ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ จึงมีกลุ่มคนจำนวนไม่น้อยที่ปล่อยชีวิตไปตามยถากรรม ความเจ็บปวดและความยากจน อันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม การลงทุนเพื่อการผลิตสูงขึ้น รายได้สุทธิลดน้อยลง ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภค ขาดการพึ่งพาตนเองไม่ได้ ต้องรอความช่วยเหลือจากภาครัฐซึ่งอาจทำได้ไม่ทั่วถึง ประชาชนในชนบทจึงจำเป็นต้องละทิ้งถิ่นฐานออกไปแสวงหางานทำในต่างถิ่น ปัญหาดังกล่าวนับวันจะเพิ่มมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ปัญหาเหล่านี้ได้กลายเป็นปัญหาที่แก้ไม่ตกในทุกรัฐบาลทุกสมัย นับตั้งแต่มีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท

การพัฒนาในอดีตที่ผ่านมา แม้ว่าภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในหลายๆ ด้านส่งผลให้เป็นรูปธรรมหลายประการ ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีความสะดวกสบายขึ้น ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปาและด้านสาธารณสุข เป็นต้น แต่ก็ยังมีปัญหาอีกมากมาย เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคมและปัญหาความยากจน ดังนั้นกระบวนการพัฒนา จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ ตลอดจนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาในอดีต เน้นให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในทุกขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่การคิดวิเคราะห์ การร่วมกันทำกิจกรรมและการร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติงาน

จากแนวความคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารเชิงพฤติกรรมศาสตร์ โดยเน้นการมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพทุกคน จะมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ โดยจะมุ่งมั่น ร่วมมือ อดทน

ทำงานให้ได้ดี เพื่อตนเอง และเพื่อหน่วยงาน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบอันเป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพของชุมชนในชนบทต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินการ การบริหารแบบอย่างมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการสำรวจ

1.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และ ประชาชนที่เป็นแกนนำกลุ่มในการประกอบอาชีพ ในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 3,248 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนที่เป็นแกนนำกลุ่มในการประกอบอาชีพ ในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด จำนวน 347 คน ได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเคซีและมอร์แกน (Crecy and Morgan, 1973, p 1088)

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพของ องค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีผู้ให้ข้อมูลได้แก่นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาตำบล สมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนที่เป็นแกนนำกลุ่มในการประกอบอาชีพ โดยแบบสอบถามนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

1.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับ ความคิดเห็นการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ในการแปลความหมาย การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เกณฑ์ของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543. หน้า 100)
3. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)

ส่วนที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินการ การบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยการสัมภาษณ์

1.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และ ผู้นำชุมชนที่เป็นแกนนำในการประกอบอาชีพ จากเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 2 แห่ง ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ องค์การบริหารส่วนตำบล หัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร และ องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก จำนวน 10 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เกี่ยวกับสภาพการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากเลือกพื้นที่ที่ศึกษาแล้วผู้วิจัยเข้าสู่พื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหัวดง อำเภอเมืองจังหวัดพิจิตร องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลที่ได้การสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

ผู้วิจัยนำผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบโดยกำหนดให้ร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมการวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วมการ

ดำเนินการ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินผล

2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) พิจารณาความ เหมาะสม ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยดำเนินการดังนี้

2.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คนประกอบด้วยนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา 3 คน นักวิชาการด้านพัฒนาสังคม 3 คน และ ผู้มีประสบการณ์ในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

2.2.2 นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา

- เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่าระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา
- ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่น้อยกว่าระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์
- เป็นผู้ที่มผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรูปแบบฯ ได้แก่ งานวิจัย บทความ ตำรา การเป็นวิทยากร

2.2.3 นักวิชาการด้านพัฒนาสังคม

- เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่าระดับปริญญาโท
- เป็นนักวิชาการด้านพัฒนาสังคมในการพัฒนาอาชีพ
- มีประสบการณ์ในการวิจัยในการพัฒนาอาชีพ

2.2.4 ผู้มีประสบการณ์ในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

- เป็นผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล
- เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่ประสบความสำเร็จด้านพัฒนาอาชีพในชุมชน

2.2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้
- ร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

- แบบตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการพัฒนาอาชีพ

- ประเด็นการสนทนากลุ่ม จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ 2) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้และ 3) ข้อเสนอแนะ ของรูปแบบ ซึ่งประเด็นในการสนทนากลุ่มดังกล่าวต้องได้รับการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

- คู่มือการปฏิบัติงานการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) โดยมีหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ไปยังผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกท่าน พร้อมกับแนบร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาอาชีพ แบบตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพและคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ นำข้อสรุปที่เป็นมติที่ได้จากการประชุมสัมมนาปรับปรุง แก้ไขเพื่อให้ได้รูปแบบที่สมบูรณ์

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

ในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ด้านความเป็นไปได้ ในการนำรูปแบบไปใช้ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยดำเนินการดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากร

ประชากร ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และ ประชาชนที่เป็นแกนนำกลุ่มในการประกอบอาชีพ ในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด จำนวน 3,248 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และ ประชาชนที่เป็นแกนนำกลุ่มในการประกอบอาชีพ ในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด จำนวน 347 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพไปใช้ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยดำเนินการจัดส่ง และรับกลับคืนด้วยตนเองพร้อมกับแบบประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบฯ ไปใช้ และคู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อขอเก็บข้อมูลจำนวน 347 ชุด ได้รับคืน 347 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่ามัธยฐาน (Md) และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2543:หน้า 100)

ค่าเฉลี่ย 4.50 ขึ้นไป หมายถึง รูปแบบฯ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง รูปแบบฯ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง รูปแบบฯ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง รูปแบบฯ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.49 ลงมา หมายถึง รูปแบบฯ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

1. การศึกษาสภาพการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ (โดยการสำรวจ)

สรุปได้ดังนี้ 1) สภาพการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาอาชีพขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในภาพรวมมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09$) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ในภาพรวมมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ในภาพรวมมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในภาพรวมมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$)

ส่วนที่ 2 ผลสภาพการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ (โดยการสัมภาษณ์)

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาอาชีพ โดยการสัมภาษณ์โดยภาพรวม ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ

องค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีสภาพการดำเนินการที่เหมือนกัน ทั้ง 2 แห่ง มีการร่วมพิจารณาตัดสินใจจัดทำนโยบายและแผนเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ มีการร่วมตัดสินใจในการสนทนากลุ่มเพื่อสำรวจปัญหาของชุมชนมีการร่วมตัดสินใจในการสำรวจความต้องการ ด้านอาชีพของชุมชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพ และมีการร่วมในการสำรวจความต้องการ ด้านทรัพยากร ของชุมชนเพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพ

ประเด็นที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีสภาพการดำเนินการที่เหมือนกัน ทั้ง 2 แห่ง มีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ มีการแต่งตั้งคณะดำเนินการหรือกลุ่มบุคคลเพื่อรับผิดชอบในการวางแผนการดำเนินการ และประเมินผล เป็นลายลักษณ์อักษร และมีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของ องค์การบริหารส่วนตำบล

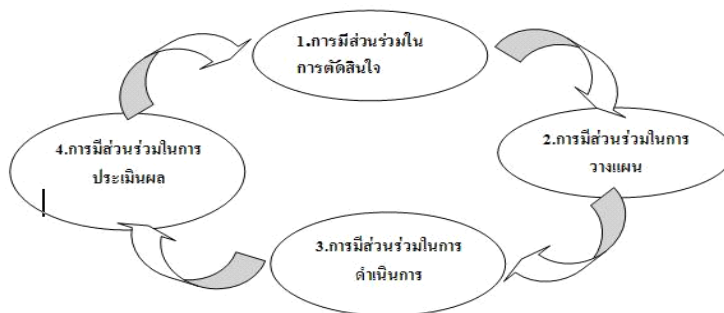
ประเด็นที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีสภาพการดำเนินการที่แตกต่างกัน อบต.หัวดง มีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานที่ชัดเจนสำหรับวางแผนในการดำเนินการ ส่วน อบต. สมอโค่น ยังไม่ได้ดำเนินการ

ประเด็นที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีสภาพการดำเนินการที่เหมือนกัน ทั้ง 2 แห่ง การกำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมงานตามสายงาน และไม่มีคณะกรรมการควบคุมติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากร และมีการรายงานผล

2. การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

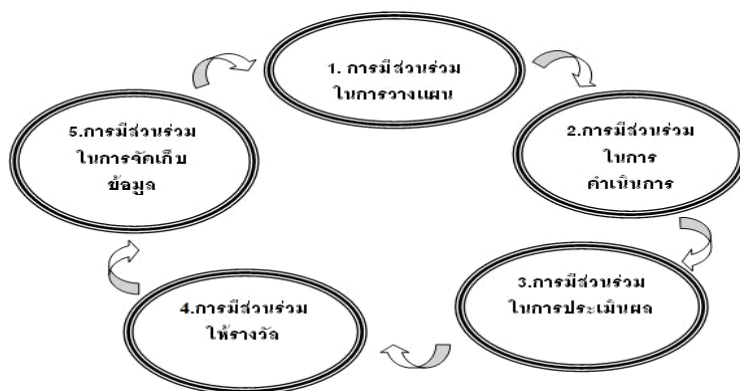
ในการยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ พบว่า ร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย 1)ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3)ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รายละเอียดดังภาพ 1

ภาพ 1 ร่างรูปแบบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

ส่วนที่ 2 ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้วิจัยได้ข้อสรุปผลการตรวจสอบรูปแบบการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมการวางแผน 2) ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินผล 4) ด้านการมีส่วนร่วมการให้รางวัล และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูล รายละเอียดดังภาพ 2

ภาพ 2 รูปแบบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ฯ ผู้วิจัยการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) ที่มีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (I.R.) ที่มีค่าไม่เกิน 1.50 ส่วนที่ไม่ได้ค่าตามเกณฑ์ควรนำไปพิจารณาก่อนใช้

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ พบว่า

- 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ผู้ประเมินมีความเห็นว่าทุกรายการมีความเป็นไปได้ใน

การบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพได้ เพราะมี
คำมัธยฐาน (Md) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) ตามเกณฑ์ที่กำหนด

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ผู้ประเมินมีความเห็นว่าทุกรายการมีความ
เป็นไปได้ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพได้
เพราะมีคำมัธยฐาน (Md) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) ตามเกณฑ์ที่กำหนด

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผู้ประเมินมีความเห็นว่าทุกรายการมีความ
เป็นไปได้ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพได้
เพราะมีคำมัธยฐาน (Md) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) ตามเกณฑ์ที่กำหนด

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการให้รางวัล ผู้ประเมินมีความเห็นว่าทุกรายการมีความ
เป็นไปได้ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพได้
เพราะมีคำมัธยฐาน (Md) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) ตามเกณฑ์ที่กำหนด

5) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูล ผู้ประเมินมีความเห็นว่าทุกรายการมีความ
เป็นไปได้ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพได้
เพราะมีคำมัธยฐาน (Md) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) ตามเกณฑ์ที่กำหนด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรม
เพื่อพัฒนาอาชีพ มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลใน
การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรม
เพื่อพัฒนาอาชีพ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ
ขององค์การบริหารส่วนตำบล

อภิปรายผล

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนา
อาชีพ ผู้วิจัยอภิปรายผลประกอบการสรุปผล โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ อภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบล เน้นการมีส่วนร่วมใน
การวางแผน ในการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเพื่อ พัฒนาอาชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยมี การ
ร่วมพิจารณาจัดทำนโยบายและแผนเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อสำรวจปัญหาของชุมชนเพื่อใช้

เป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพ และวางแผนด้านงบประมาณของชุมชนเพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชูลเลอร์ (Schuler, 1990, p 2595-A) ได้วิจัยการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจด้านการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยมินเนโซต้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ปรากฏว่าประชาชน มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วม การเข้าร่วมโดยไม่มีประสิทธิภาพเกิดจากการขาดการสื่อสาร ผลประโยชน์จากการเข้าร่วมของประชาชน ได้แก่ การพัฒนาความเข้าใจในมหาวิทยาลัย การมีอิทธิพลต่อทิศทางการบริหารของมหาวิทยาลัย ปัญหาได้แก่ การเข้าร่วมในระดับพื้นฐานการเข้าร่วมเพียงเรื่องเดียว การเข้าร่วมโดยขาดความเข้าใจสถานการณ์ทั้งหมด การขาดข้อตกลงเกี่ยวกับการเข้าร่วมของประชาชน การขาดความจริงใจและความพยายามอย่างเท่าเทียมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่เหมาะสมที่ประชาชนมีส่วนร่วมได้แก่การพัฒนาหลักสูตรการสร้างแนวคิดให้กับทางการตัดสินใจด้านการเงิน การตัดสินใจด้านการศึกษา และการเลือกคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เน้นการมีส่วนร่วมในการวางแผน ในการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมเพื่อ พัฒนาอาชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยมี การแต่งตั้งคณะกรรมการหรือกลุ่มบุคคลเพื่อรับผิดชอบในการวางแผนการดำเนินการและประเมินผล เป็นลายลักษณ์อักษร มีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของ องค์การบริหารส่วนตำบล มีการวางแผนกลยุทธ์ ตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน และขั้นตอนการดำเนินการ มีการการประชุมวางแผน และกำหนดทรัพยากรที่ต้องการเพื่อสนับสนุนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ มัย สุขเอี่ยม (2534) ได้ศึกษารูปแบบการวางแผนพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า รูปแบบกระบวนการวางแผนพัฒนาการศึกษาของสถาบัน ควรแบ่งออกเป็น 10 ขั้นตอนได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบาย การกำหนดมาตรการ การกำหนดเป้าหมาย การจัดทำแผน/งาน/โครงการ การกำหนดค่าใช้จ่ายตามแผน การจัดทำแผนพัฒนาประจำปี การนำแผนไปปฏิบัติ การติดตาม และประเมินผล การทบทวนและปรับปรุงแผนพัฒนาการศึกษาและยังได้แบ่งบุคลากรที่จะให้มีส่วนร่วมเป็น 4 กลุ่ม ปรากฏว่าระดับการมีส่วนร่วมของแต่ละกลุ่มมากน้อยแตกต่างกันไปตามตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบและความเกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มีแกน (Meegan, 1986, p. 1139-A) ได้วิจัยการมีส่วนร่วมในการแผนและคุณภาพของโรงเรียนคาทอลิกในรัฐวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นคว้าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างการเพิ่มขึ้นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการวางแผน และแนวความคิดของบุคลากรเกี่ยวกับคุณภาพของโรงเรียน งานวิจัยเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่าการวางแผนและคุณภาพของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กัน องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับการวางแผน คือ หลักสูตร และ ครูใหญ่มีทัศนะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของโรงเรียนในแง่บวกมากกว่าครู ๆ ทั่วไป

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ที่พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ประกอบด้วย มีการประชุมชี้แจงและให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการนำแผนโครงการการฝึกอบรมอาชีพไปปฏิบัติ มีการจัดตั้งคณะกรรมการหรือกลุ่มบุคคลรับผิดชอบเพื่อการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดอย่างชัดเจน มีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานและชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ , มีการจัดประชุมเพื่อ

สร้างความเข้าใจที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะมอบหมายงานให้รับผิดชอบ มีการให้บุคลากรมีส่วนร่วมปรึกษาหารือทุกขั้นตอนการดำเนินงาน และมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมตต์ การ์ณิจิต (2541, หน้า 24) ที่พบว่า ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมของประชาชนที่เป็นการร่วมในการกำหนดปัญหา การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินการ การร่วมประเมินผลการดำเนินการและการรับผลประโยชน์ของกิจกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัย บุญประเสริฐ (2542, หน้า 37) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในแบบที่จริงจัง(High-Involvement Management) ว่าเป็นการทำงานให้สมาชิกทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจในการปฏิบัติงาน ในการแก้ปัญหาและการสร้างความสำเร็จให้แก่องค์กรซึ่งต้องอาศัยการกระจาย (Decentralization) สิ่งต่อไปนี้อยู่ระดับล่างอย่างทั่วถึงทั้งองค์การ คือ สารสนเทศ (Information) เป็นข้อมูลข่าวสารที่ทำให้พนักงานซึ่งมีส่วนร่วม และมีอำนาจในการตัดสินใจ ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมลุ่ม ทรัพยากร ระดับและชนิดของผลงานที่ต้องการ โดยเน้นความรู้ทักษะ (Knowledge and Skills) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประสิทธิผลของงานและความสำเร็จขององค์การ เป็นความรู้และทักษะในการบริหารและการปฏิบัติงาน และอำนาจ (Power) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในกระบวนการ กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ การปฏิบัติงานและการประเมินผลงาน

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ที่พบว่าในประเมินผลการดำเนินการการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล มีการกำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมงานตามสายงาน มีการกำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมติดตามประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากร มีการดำเนินการประเมินตรวจสอบโดยให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมโดยยึดหลักความยุติธรรม พร้อมทั้งจะตรวจสอบได้ มีการกระตุ้นให้บุคลากรเตรียมความพร้อมต่อการตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่เสมอ มีการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำผลไปปรับปรุงการปฏิบัติงาน และการรายงานผล ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติงานหลังการปรับปรุงเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาการีต และวิลส์ (Margaret Killington and Will Allen, 2001) ที่พบว่า ได้ใช้กระบวนการการประเมินแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลของคณะทำงานโรงงานในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (A Participatory Evaluation Process to Strengthen the Effectiveness of Industry Teams in Achieving Resource Use Efficiency : The Target Zero Programmed of Christchurch City Council) มีจุดประสงค์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของทีมงานให้สามารถปรับปรุงเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือกิจกรรมการปฏิบัติให้เกิดความสูญเปล่าให้น้อยที่สุดในองค์กร วิธิดำเนินการวิจัย โดยทบทวนเอกสารเกี่ยวกับปัจจัยและกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทีมงานและการปฏิบัติงาน และใช้การประเมินแบบมีส่วนร่วมในการประเมินประสิทธิผลของทีมงาน 9 ทีม ในโปรแกรม Target Zero ซึ่งการประเมินตามหัวข้อดังนี้ 1) เป้าหมาย 2) ผลลัพธ์และผลผลิต 3) โครงสร้างของทีมงาน 4) การทำงานของทีมงาน 5) ทักษะการทำงานของทีมงาน 6) กระบวนการโดยพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่ 1) ภาระหน้าที่ – คุณสมบัติของทีมงานที่ทำงาน 2) กระบวนการ – การดำเนินงานโดยการสนับสนุนโดยทีมงานเองและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของทีมงานประกอบด้วย 1) การคัดเลือกสมาชิกของทีมงาน 2) เครือข่ายการทำงานภายในองค์กรและภายนอกองค์กร

3) การแสดงความขอบคุณ และการเลื่อนระดับของช่องว่างของการประสบความสำเร็จ และ 4) วัฒนธรรมบริษัท และการสนับสนุนการจัดการ ในระยะที่สองของการประเมินได้แสดงผลประโยชน์บางประการของดำเนินงานกระบวนการประเมิน (เช่น มีหลักฐานที่บางทีมได้เรียนรู้บางสิ่งบางอย่างและใช้ข้อมูล) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ ชันธะโรจน์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลแบบมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาบนพื้นที่สูง โดยมีวิธีการศึกษาทั้งจากเอกสารวิชาการ ค้นคว้าจากรายงาน ประกอบกับการปฏิบัติจริงในกรณีตัวอย่างของโครงการต้นแบบพัฒนาชาวเขา เพื่อการพึ่งตนเอง จังหวัดตาก ซึ่งเป็นโครงการที่รับผิดชอบและดำเนินการโดยกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ร่วมกับองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศญี่ปุ่นหรือไจก้า (JICA) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบ และวิธีการประเมินผลโดยทั่วไป และศึกษารูปแบบและวิธีการประเมินผลแบบมีส่วนร่วมตลอดจนนำเสนอผลการประเมินผลแบบมีส่วนร่วมในประสบการณ์กองสงเคราะห์ชาวเขา ผลการศึกษาพบว่า การประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สำคัญของโครงการเพื่อตรวจสอบว่าผลการปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และแผนที่ได้จัดทำไว้หรือไม่ รวมทั้งเป็นการศึกษาปัญหาอุปสรรคผลกระทบต่าง ๆ ของโครงการ ซึ่งจะมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขในขั้นต่อไป ในโครงการพัฒนาต่าง ๆ นั้น พบว่ามีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเทคนิค วิธีการประเมินผลที่แต่เดิมมักจะมอบให้เป็นภารกิจของนักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก ซึ่งมองว่าเป็นเรื่องที่ยุ่ยยาก ซับซ้อน ต่อมาได้มีวิวัฒนาการของเทคนิค “การประเมินผลแบบมีส่วนร่วม” โดยจะแสดงบทบาทร่วมกันระหว่างนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกโครงการกับผู้เกี่ยวข้องในโครงการ ได้แก่ ประชากรกลุ่มเป้าหมาย และเจ้าหน้าที่โครงการ ซึ่งจะต้องร่วมกันออกแบบดำเนินการวิเคราะห์ สรุป และรายงานการประเมินผล วิธีการแบบมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย และการพัฒนาปรับปรุงโครงการให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

ผลการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการให้รางวัล และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วย 1. การแต่งตั้งคณะดำเนินการหรือกลุ่มบุคคลเพื่อรับผิดชอบในการวางแผนการดำเนินการและประเมินผล เป็นลายลักษณ์อักษร 2. กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล 3 การประชุมวางแผน และกำหนดทรัพยากรที่ต้องการเพื่อสนับสนุนการ

ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 4. การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ (SWOT) ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ 5. การวางแผนกลยุทธ์ ตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน และขั้นตอนการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขง มัย สุขเยี่ยม (2534) ได้ศึกษารูปแบบการวางแผนพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า รูปแบบกระบวนการวางแผนพัฒนาการศึกษาของสถาบัน ควรแบ่งออกเป็น 10 ขั้นตอนได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบาย การกำหนดมาตรการ การกำหนดเป้าหมาย การจัดทำแผน/งาน/โครงการ การกำหนดค่าใช้จ่ายตามแผน การจัดทำแผนพัฒนาประจำปี การนำแผนไปปฏิบัติ การติดตาม และประเมินผล การทบทวนและปรับปรุงแผนพัฒนาการศึกษาและยังได้แบ่งบุคลากรที่จะให้มีส่วนร่วมเป็น 4 กลุ่ม ปรากฏว่าระดับการมีส่วนร่วมของแต่ละกลุ่มมากน้อยแตกต่างกันไปตามตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบและความเกี่ยวข้อง

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1.การประชุมชี้แจงและให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการนำแผนโครงการการฝึกอบรมอาชีพไปปฏิบัติ 2. การจัดตั้งคณะกรรมการหรือกลุ่มบุคคลรับผิดชอบเพื่อการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดอย่างชัดเจน 3. การจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานและชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ 4. การจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะมอบหมายงานให้รับผิดชอบ 5. การให้บุคลากรมีส่วนร่วมปรึกษาหารือทุกขั้นตอนการดำเนินงาน 6.การรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมตต์ การุณจิต (2541, หน้า 24) ที่พบว่า ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมของประชาชนที่เป็นการร่วมในการกำหนดปัญหา การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินการ การร่วมประเมินผลการดำเนินการและการรับผลประโยชน์ของกิจกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัย บุญประเสริฐ (2542, หน้า 37) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในแบบที่จริงจัง (High-Involvement Management) ว่าเป็นการทำงานให้สมาชิกทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจในการปฏิบัติงาน ในการแก้ปัญหาและการสร้างความสำเร็จให้แก่องค์กรซึ่งต้องอาศัยการกระจาย (Decentralization) สิ่งต่อไปนี้สู่ระดับล่างอย่างทั่วถึงทั้งองค์กร คือ สารสนเทศ (Information) เป็นข้อมูลข่าวสารที่ทำให้พนักงานซึ่งมีส่วนร่วม และมีอำนาจในการตัดสินใจ ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมลุ่มๆ ระบบงาน ระดับและชนิดของผลงานที่ต้องการ โดยเน้นความรู้ทักษะ (Knowledge and Skills) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประสิทธิผลของงานและความสำเร็จขององค์กร เป็นความรู้และทักษะในการบริหารและการปฏิบัติงาน และอำนาจ (Power) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในกระบวนการ กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ การปฏิบัติงานและการประเมินผลงาน

3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินการ ประกอบด้วย 1. การกำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมงานตามสายงาน 2. การกำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากร 3. การดำเนินการประเมินตรวจสอบโดยให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมโดยยึดหลักความยุติธรรม พร้อมทั้งจะตรวจสอบได้ 4. การกระตุ้นให้บุคลากรเตรียมความพร้อมต่อการตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่เสมอ 5. การวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำผลไปปรับปรุงการปฏิบัติงาน 6.การรายงานผล ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติงานหลังการปรับปรุง

เป็นรายลักษณ์อักษร สอดคล้องกับงานวิจัยของ มากาเร็ต และวิลล์ (Margaret Killington and Will Allen, 2001) ที่พบว่า ได้ใช้กระบวนการการประเมินแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของ คณะทำงานโรงงานในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (A Participatory Evaluation Process to Strengthen the Effectiveness of Industry Teams in Achieving Resource Use Efficiency : The Target Zero Programmed of Christchurch City Council) มีจุดประสงค์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา ประสิทธิภาพของทีมงานให้สามารถปรับปรุงเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือกิจกรรมการปฏิบัติให้เกิดความสูญ เปล่าให้น้อยที่สุดในองค์กร วิธิดำเนินการวิจัย โดยทบทวนเอกสารเกี่ยวกับปัจจัยและกระบวนการที่มี อิทธิพลต่อการพัฒนาทีมงานและการปฏิบัติงาน และใช้การประเมินแบบมีส่วนร่วมในการประเมิน ประสิทธิภาพของทีมงาน 9 ทีม ในโปรแกรม Target Zero ซึ่งการประเมินตามหัวข้อดังนี้ 1) เป้าหมาย 2) ผลลัพธ์และผลผลิต 3) โครงสร้างของทีมงาน 4) การทำงานของทีมงาน 5) ทักษะการทำงานของทีม 6) กระบวนการโดยพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่ 1) ภาระหน้าที่ – คุณสมบัติของทีมที่ทำงาน 2) กระบวนการ – การดำเนินงานโดยการสนับสนุนโดยทีมงานเองและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อการทำงานของทีมประกอบด้วย 1) การคัดเลือกสมาชิกของทีม 2) เครือข่ายการทำงานภายใน องค์กรและภายนอกองค์กร 3) การแสดงความขอบคุณ และ การเลื่อนระดับของช่องว่างของการประสบ ความสำเร็จ และ 4) วัฒนธรรมบริษัท และการสนับสนุนการจัดการ ในระยะที่สองของการประเมินได้แสดง ผลประโยชน์บางประการของดำเนินงานกระบวนการประเมิน (เช่น มีหลักฐานที่บางทีมได้เรียนรู้บางสิ่ง บางอย่างและใช้ข้อมูล) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ ชันธะโรจน์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การ ประเมินผลแบบมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนานพื้นที่สูง โดยมีวิธีการศึกษาทั้งจากเอกสารวิชาการ ค้นคว้า จากรายงาน ประกอบกับการปฏิบัติจริงในกรณีตัวอย่างของโครงการต้นแบบพัฒนาชาวเขา เพื่อการ พึ่งตนเอง จังหวัดตาก ซึ่งเป็นโครงการที่รับผิดชอบและดำเนินการโดยกองสงเคราะห์ชาวเขา กรม ประชาสงเคราะห์ร่วมกับองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศญี่ปุ่นหรือไจก้า (JICA) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบ และวิธีการประเมินผลโดยทั่วไป และศึกษารูปแบบและวิธีการ ประเมินผลแบบมีส่วนร่วมตลอดจนนำเสนอผลการประเมินผลแบบมีส่วนร่วมในประสบการณ์กอง สงเคราะห์ชาวเขา ผลการศึกษาพบว่า การประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สำคัญของโครงการเพื่อตรวจสอบว่าผล การปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และแผนที่ได้จัดทำไว้หรือไม่ รวมทั้งเป็นการศึกษา ปัญหาอุปสรรคผลกระทบต่าง ๆ ของโครงการ ซึ่งจะมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขในขั้นต่อไป ใน โครงการพัฒนาต่าง ๆ นั้น พบว่ามีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเทคนิค วิธีการประเมินผลที่แต่เดิมมักจะ มอบให้เป็นภารกิจของนักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก ซึ่งมองว่าเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก ซับซ้อน ต่อมา ได้มีวิวัฒนาการของเทคนิค “การประเมินผลแบบมีส่วนร่วม” โดยจะแสดงบทบาทร่วมกันระหว่าง นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกโครงการกับผู้เกี่ยวข้องในโครงการ ได้แก่ ประชากรกลุ่มเป้าหมาย และเจ้าหน้าที่โครงการ ซึ่งจะต้องร่วมกันออกแบบ ดำเนินการวิเคราะห์ สรุป และรายงานการประเมินผล วิธีการแบบมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย และการพัฒนาปรับปรุง โครงการให้ดียิ่งขึ้น

4. การมีส่วนร่วมในการให้รางวัล เป็นการมีส่วนร่วมในการพิจารณาแก่ผู้ที่ปฏิบัติงานดีเด่น ประกอบด้วย 1. การแนะนำหรือชี้แนะให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน 2. การยกย่องชมเชยบุคลากรที่มีผลงานดีเด่น 3. การพิจารณาความดีความชอบแก่ผู้ที่ปฏิบัติงาน อย่างทুমุ่และเสียสละ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร จิรวิทย์นันท์ (2549) ได้ศึกษาการจูงใจครูในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาเอกชน ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม พบว่าการจูงใจครูในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาเอกชน ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม โดยรวมและรายด้านอยู่ระดับปานกลางโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมบุคคลให้มีโอกาสก้าวหน้า การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน การยึดหลักคุณธรรมของผู้บริหาร การสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา และการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมและเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิด ในการจูงใจครูในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาเอกชน ของผู้บริหารสถานศึกษา มีผู้เสนอประเด็นในแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรก ดังนี้ ให้ความเป็นกันเองและยุติธรรม ปฏิบัติด้วยความเป็นมิตรและเสมอภาค จัดงบประมาณการในจัดทาสุดอุปกรณ์ การเลื่อนตำแหน่ง และการจัดสวัสดิการและค่าที่เหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษม คำศรี (2547) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมาก 9 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จในงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านสภาพของการทำงาน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านลักษณะของงาน ด้านการได้รับการยกย่อง และด้านความก้าวหน้า ส่วนด้านเงินเดือนนั้นข้าราชการครูมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

5. การมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 1. ประชุมชี้แจง ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลลงในฐานข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมอาชีพของ อบต. 2. มีระบบที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลกลางของ อบต. 3. มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลทุกขั้นตอน 4. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานพัฒนาระบบสารสนเทศ 5. การประชาสัมพันธ์ข้อมูลสารสนเทศแก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติ ภักดีวัฒนะกุล (2540 : 83 – 84) ได้ศึกษาระบบสารสนเทศการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ พบว่าเดิมข้อมูลต่าง ๆ มีการเก็บอย่างกระจัดกระจายและอยู่ในแบบฟอร์มที่มีหลากหลายรูปแบบ ตามแต่ผู้รับผิดชอบในการฝึกอบรมในหลักสูตรนั้นจะออกแบบและจัดเก็บกันเอง ทำให้การเรียกใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เข้ารับการอบรม ทำได้อย่างล่าช้าและเกิดความผิดพลาดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันจำนวนผู้สมัครเข้ารับการฝึกอบรมในแต่ละหลักสูตรมีมากขึ้น ทำให้การวางแผนและจัดการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับคนพิการไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงได้พัฒนาระบบสารสนเทศขึ้น เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ จากผลการพัฒนาโครงการ

ดังกล่าว ได้ชี้ให้เห็นว่า ระบบสารสนเทศสำหรับการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับคนพิการจะช่วยให้ผู้ทำงานจะทำได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังสามารถนำข้อมูลที่เก็บไว้ไปใช้เป็นสารสนเทศแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหาร หน่วยปรึกษาแนะแนวและเจ้าหน้าที่ทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการฝึกอบรมสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพงษ์ ศรีสมบูรณ์ (2547) ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนา ระบบสารสนเทศ การตรวจติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณ สถาบันราชภัฏลำปาง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการสำหรับงานงบประมาณ สำนักงานวางแผนและพัฒนา สถาบันราชภัฏลำปาง โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐานในการประมวลผลข้อมูล โดยพัฒนาขึ้นบนระบบปฏิบัติการวินโดวส์ 95/98 ใช้โปรแกรม วิวอลเบสิก6.0 ในการสร้างโปรแกรม และใช้โปรแกรม ออราเคิล เป็นเครื่องมือการจัดการฐานข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการสำหรับงานงบประมาณ สำนักงานวางแผนและพัฒนา สถาบันราชภัฏลำปาง มีความสะดวกต่อการใช้งาน ข้อมูลมีความถูกต้องและสามารถผลิตสารสนเทศได้ตามความต้องการของผู้ใช้ ช่วยลดขั้นตอนการทำงานที่เคยปฏิบัติเป็นประจำ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ

การประเมินผลความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ไปใช้ ในภาพรวมพบว่ามีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวมีรายละเอียดที่สามารถอธิบายในแต่ละด้านได้อย่างชัดเจน สมเหตุสมผล ทำให้นำไปประยุกต์ใช้ได้ เนื่องจากผู้ประเมินเป็นผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสามารถผลักดันในการนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ได้โดยตรง และให้เหมาะสมสภาพบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงทำให้ผลการประเมินอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร จรินทร์รัตนกร (2540) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการบริหาร การศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารส่วนใหญ่ ดำเนินการดังนี้ 1) การตัดสินใจสั่งการ มีการรวบรวมข้อมูลด้านบุคคล ยึดหลักความมีเหตุผลของสถานการณ์ในการตัดสินใจ อาศัยขอบเขตทางกฎหมาย และข้อบังคับด้านการศึกษาและแผนงานโครงการที่จัดทำไว้ล่วงหน้า มีคณะกรรมการช่วยในการตัดสินใจ เรื่องที่ตัดสินใจได้คือเรื่องที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการมา 2) การวางแผน จัดทำแผนโดยมีการสำรวจข้อมูลกำหนดกำหนดวัตถุประสงค์ด้วยการพิจารณาให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน จัดตั้งคณะกรรมการ รับผิดชอบการวางแผน จัดทำแผนปฏิบัติการ ประจำปีมากที่สุด การดำเนินการตามแผนมีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน การประเมินผลให้ผู้ปฏิบัติ รายงานผล 3) การจัดองค์การได้จัดทำโครงสร้างการบริหารที่แสดงสายการบังคับบัญชาโดยกำหนดเป็น ลายลักษณ์อักษร มอบหมายงานตามความถนัดและความสามารถของบุคลากร กำหนดคณะกรรมการที่ปรึกษาไว้ประจำฝ่ายต่าง ๆ 4) การติดต่อสื่อสาร ใช้การประชุมภาษาที่ใช้ค่านึงถึงระดับความรู้ของผู้รับสาร ใช้การติดต่อสื่อสารด้วยวาจาในงานเร่งด่วน ด้วยการเขียนเมื่อมีผู้เกี่ยวข้องหลายคน ผู้ร่วมงานสามารถขอพบผู้บริหารเป็นการส่วนตัว 5) การใช้อิทธิพลหรือการจูงใจ ใช้เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานภูมิใจและพอใจในงาน

และเพื่อความสำเร็จของงาน กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของงานชัดเจน 6) การประสานงาน ได้จัดทำแผนภูมิที่แสดงสายการบังคับบัญชา ประชุมชี้แจงงานที่ปฏิบัติแก่ผู้เกี่ยวข้อง เชิญวิทยากรให้การอบรมแก่ผู้ทำหน้าที่ประสานงาน มีการจัดทัศนศึกษานอกสถานที่ 7) การประเมินผล ได้กำหนดวัตถุประสงค์ด้วยการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร วิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำผลไปปรับปรุงการทำงาน เครื่องมือที่ใช้คือการสังเกตและผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการประเมิน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดา ผลวัฒนะ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่ององค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปผลการวิจัย 1) ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษามีองค์ประกอบสำคัญคือบทบาทการบริหารแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารมีการวางแผนและกำหนดนโยบายร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาปรึกษาหารือกันทุกขั้นตอนในการร่วมงาน มีการจัดองค์การโดยการจัดวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับงานตามโครงสร้างการบริหารที่กำหนดให้ ด้านการนำ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการสูง จะได้รับการยอมรับจากชุมชน ส่วนชุมชนจะเป็นผู้นำทางด้านการจัดหาทรัพยากรมาสนับสนุนเพื่อพัฒนาโรงเรียน ด้านการกำกับติดตาม ผู้บริหารจะกำกับติดตามดูแลการปฏิบัติงานของครูอย่างใกล้ชิด ชุมชนมีส่วนร่วมกำกับติดตามด้านความประพฤตินักเรียนและสะท้อนภาพการดำเนินการของโรงเรียนพร้อมทั้งเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชนองค์ประกอบด้านกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนระดับสูง มีความสามารถในการสร้างทีมงานและจูงใจให้ผู้ร่วมงานทำงานอย่างทุ่มเทเสียสละ และอย่างมีความสุข ผู้บริหารที่มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพใช้ติดต่อสื่อสารแบบสองทางกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของโรงเรียนให้ชุมชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง ด้านการปฏิสัมพันธ์ผู้บริหารทำตัวติดดินวางตัวได้เหมาะสมเป็นกันเองและยกย่องให้เกียรติชุมชน เป็นสิ่งจูงใจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนี้ชุมชนจะยอมรับผู้บริหารที่มีความชัดเจนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน ผู้บริหารที่บริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ ใช้ระบบควบคุมตามโครงสร้างการปฏิบัติงานและตามสายงาน ทำให้ผู้ร่วมงานไม่โอ้อวด ส่วนการควบคุมการปฏิบัติงานของชุมชน ผู้บริหารที่ทำงานโดยยึดหลักความยุติธรรมเปิดเผย โปร่งใส มีความพร้อมที่จะใช้ชุมชนตรวจสอบได้ ด้านการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูเตรียมความพร้อมเพื่อการประกันคุณภาพ โดยการพัฒนาตนเองตามแนวการปฏิรูปการศึกษา 2) ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญประการแรกคือองค์ประกอบด้านสังคม เนื่องจากพื้นที่ที่ศึกษาเป็นสังคมชนเมือง องค์ประกอบที่สองด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัดและโรงเรียน จะเป็นสถาบันกล่อมเกลาสังคมให้กับชุมชนปัจจุบันนี้มีการฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้าน ประการที่สามด้านการเมืองการปกครองในบริบทของชุมชนชนเมือง การศึกษามีการพัฒนาไปตามเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการเมืองปัจจุบันมีการปฏิรูปทางการเมือง และทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาควบคู่กันไป ประการที่สี่ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชุมชนที่มีฐานเศรษฐกิจดี และพวกที่มีการศึกษามีส่วนร่วมในระดับต่ำ เนื่องจากต้องใช้เวลาในการทำมาหากินเป็นส่วนใหญ่ 3) องค์ประกอบ

สำคัญที่ผู้วิจัยได้ค้นพบ คือ คุณลักษณะของผู้บริหารสำหรับเงื่อนไขแห่งความสำเร็จอื่น ๆ ได้แก่ ความสำเร็จในบทบาทหน้าที่ เคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของกันและกัน โรงเรียนต้องประสานงานกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง สร้างความเข้มแข็งด้านวิชาการ เป็นผู้นำทางเทคโนโลยี ผู้บริหารและครูเป็นตัวอย่างที่ดีและเป็นที่เชื่อถือศรัทธาของชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ศ.พิเศษ ดร.กาญจนา เจริญศิริ อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร.อมรชัย ตันติเมธ รศ.ดร.วิทยา จันทรศิลา กรรมการที่ปรึกษา ที่สนับสนุนและให้คำแนะนำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคเหนือตอนล่าง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กนกพร จรินทร์รัตนกร. (2540).กระบวนการบริการการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ ดำรงราชานุภาพ, สถาบัน.สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบการพัฒนา.กรุงเทพฯ:2539

เรืองเวทย์ แสงรัตน.2532. “การฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมอีกมิติหนึ่งของรูปแบบการฝึกอบรม”, วารสารศูนย์อีสาน. 4-5(ก.ค. – ต.ค.) หน้า 41 – 45.

อดิน รพีพัฒน์. (2537). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย และทำไมต้องพูดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภารพิมพ์.

Cohen, J.M., and Up Hoff, N.T. *Rural devevelopment participation: Concept and measures for project design implementation and evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University., 1977.

Krejcie, R.V. and Morgan. (1970). *D.W>Determining sample size for Research Activities*. Brow, R.D. *Student Development in tomorrow's higher education-a return to the academy*. Washington, DC: American College Personnel Association.